

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
FAKULTA MATEMATIKY, FYZIKY A INFORMATIKY

GENEROVANIE REALIZÁCIÍ ROVNOMERNÉHO
ROZDELENIA PRAVDEPODOBNOSTI NA
MNOHOROZMERNÝCH POLYÉDROCH
BAKALÁRSKA PRÁCA

2018
SLAVOMÍR HANZELY

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
FAKULTA MATEMATIKY, FYZIKY A INFORMATIKY

GENEROVANIE REALIZÁCIÍ ROVNOMERNÉHO
ROZDELENIA PRAVDEPODOBNOSTI NA
MNOHOROZMERNÝCH POLYÉDROCH
BAKALÁRSKA PRÁCA

Študijný program: Informatika
Študijný odbor: Informatika
Školiace pracovisko: Katedra aplikovanej matematiky a štatistiky
Školiteľ: doc. Mgr. Radoslav Harman, PhD.

Bratislava, 2018
Slavomír Hanzely

Univerzita Komenského v Bratislave
Fakulta matematiky, fyziky a informatiky

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Slavomír Hanzely
Študijný program: informatika (Jednoodborové štúdium, bakalársky I. st., denná forma)
Študijný odbor: informatika
Typ záverečnej práce: bakalárska
Jazyk záverečnej práce: slovenský
Sekundárny jazyk: anglický

Názov: Generovanie realizácií rovnomerného rozdelenia pravdepodobnosti na mnohorozmerných polyédroch

Random sampling from the uniform distribution on multidimensional polyhedra

Anotácia: V Monte-Carlo metódach výpočtu pravdepodobností a v znáhodnených optimalizačných metódach je často potrebné generovať realizácie z rovnomerného rozdelenia na mnohorozmerných polyédroch. Tieto polyédre môžu byť zadane buď systémom konečného počtu lineárnych nerovníc (takzvaná H-reprezentácia), alebo ako konvexný obal konečnej množiny bodov (takzvaná V-reprezentácia). V prípade oboch typov reprezentácií je rovnomerné generovanie vo vnútri všeobecného polyédra netriviálna úloha, kombinujúca techniky a poznatky z matematiky, štatistiky a informatiky.

Cieľ: Cieľom bakalárskej práce je: Po prvé vypracovať prehľad existujúcich prístupov generovania realizácií z rovnomerného rozdelenia na polyédroch (priame generovanie pre špeciálne polyédre, zamietacie algoritmy, MCMC algoritmy a iné); po druhé vypracovať a programovo implementovať vlastnú metódu založenú na elipsoide najmenšieho objemu obsahujúceho zadaný polyéder.

Vedúci: doc. Mgr. Radoslav Harman, PhD.
Katedra: FMFI.KAMŠ - Katedra aplikovanej matematiky a štatistiky
Vedúci katedry: prof. RNDr. Daniel Ševčovič, DrSc.
Dátum zadania: 14.10.2018

Dátum schválenia: 24.10.2018

doc. RNDr. Daniel Olejár, PhD.
garant študijného programu

.....
študent

.....
vedúci práce

Pod'akovanie:

Abstrakt

Klíčové slova:

Abstract

Keywords:

Obsah

Úvod	1
1 Zamietacie metódy	3
1.1 Použitie na generovanie bodu vnútri polyédru	4
2 Metropolis-Hastings metódy	5
2.1 Všeobecný Metropolis-Hastings algoritmus	5
2.2 Hit-and-Run generátor	6
2.3 Gibbsov generátor	6
2.4 Slice sampling	7
3 Randomized exchange algorithm	9

Úvod

V rámci tejto práce sa budeme zaoberať metódami na rovnomerné generovanie bodov vo veľarozmernom polyédre (konvexnom mnohostene). Našou úlohou vytvoriť generátor, ktorý bude čo najrýchlejšie generovať body vnútri polyédru rovnomerne náhodne, tj. pravdepodobnosť, že dostaneme bod vnútri ľubovoľnej oblasti polyédra je iba lineárne závislá od objemu danej časti.

Ako základ náhody bude používať náš generátor bodu v polyédre používať rovnomerný generátor čísel $[0, 1]$. Pomocou generátoru na $[0, 1]$ možno triviálne generovať bod na $[0, k]$ (prenásobením konštantou k), tiež možno generovať bod na $[a, b]$ (vygenerovaním bodu na $[0, -a + b]$ a pripočítaním a), alebo bod na $[0, 1]^n$ (postupným vygenerovaním súradníc). **TODO doplniť, čo budeme používať**

Vo všeobecnosti možno polyéder reprezentovať viacerými spôsobmi, napríklad ako konvexný obal bodov alebo ako sústavu lineárnych nerovníc. Obidve spomenuté reprezentácie možno previesť na tú druhú, avšak prevod medzi nimi nie je lacný. Pre účely tejto práce budeme pracovať s polyédrom reprezentovaným sústavou lineárnych nerovníc, riešení systému $Ax \leq b$ ($x \in X$ ak $Ax \leq b$).

TODO prechod medzi metodami

TODO ujednotiť notáciu v texte a algoritmoch

Kapitola 1

Zamietacie metódy

Zamietacie metódy nám poskytujú jeden zo spôsobov rovnomerného generovania bodov na určitej množine. Myšlienka za nimi je nasledovná: Označme si X množinu, na ktorej chceme rovnomerne náhodne generovať prvky. Predpokladajme, že nevieme priamo rovnomerne generovať body na X , no vieme rovnomerne generovať na množine S , $X \subset S$.

Náš generátor G_z bude pracovať nasledovne:

Algorithm 1 Zamietacia metóda

- 1: **repeat** Vygeneruj bod $x \in S$ rovnomerne náhodne
 - 2: **until** $x \in X$
 - 3: Vráť bod x ako vygenerovaný bod
-

Generátor G_z vygeneruje bod $x \in S$, ak je ten bod aj z X , tak ho vráti ako výstup, inak vygeneruje nový bod $x \in S$.

Generátor G_z generuje na X rovnomerne náhodne. Očakávaná rýchlosť generovania závisí od toho, koľkokrát G_z vygeneruje bod mimo X . Z rovnomernosti G_z je tá pravdepodobnosť rovná $\frac{|S-X|}{|S|} = 1 - \frac{|X|}{|S|}$. Označme si p_k pravdepodobnosť, že G_z bude generovať bod z S k -krát. Platí $p_k = (1 - \frac{|X|}{|S|})^{k-1} \frac{|X|}{|S|}$. Očakávaný počet generovaní G_z je $E(G_z) = \sum_0^\infty k p_k = \frac{|X|}{|S|} \sum_0^\infty k (1 - \frac{|X|}{|S|})^{k-1}$.

Táto metóda generovania je vhodná, ak je $\frac{|X|}{|S|}$ dosť veľké, tj. ak je obal S polyédru X dostatočne malý. Ak je $\frac{|X|}{|S|} \sim 0$, tak je táto metóda nepoužiteľná.

TODO citovať

1.1 Použitie na generovanie bodu vnútri polyédru

Zamyslime sa nad tým, ako by sme vedeli použiť túto metódu na generovanie bodu vnútri polyédru. Ako množinu možných S , $X \subset S$ môžeme použiť najmenší kváder so stranami rovnobežnými s osami. Vypočítať súradnice kvádra je ľahké, stačí nám to spraviť raz pred (začatím generovania) pomocou lineárneho programovania.

Žiaľ pre takúto množinu S môže byť podiel $\frac{|X|}{|S|}$ byť ľubovoľne malý. Ak bude X kváder s obsahom k pozdĺž diagonály kocky $[0, 1]^n$, dotýkajúci sa každej steny kocky $[0, 1]^n$, tak najmenšia množina S (kváder so stranami rovnobežnými s osami) je kocka $[0, 1]^n$, ktorá má obsah 1. Platí $\frac{|X|}{|S|} = k$. Keďže vieme nájsť kváder taký, že k je ľubovoľne malé, tak očakávaná dĺžka generovania touto metódou (pre danú množinu S) je ľubovoľne veľká.

V rámci tejto práce budeme skúmať použitie problému obalenia polyédru elipsoidom s najmenším obsahom (Minimum Volume Enclosing Elipsoid, ďalej MVEE). Ako množinu S zvolíme nájdený elipsoid. Generovať body v ňom rovnomerne náhodne vieme ľahko **TODO zdôvodniť**.

Taktiež sa pokúsime pomocou hlavných osí MVEE elipsoidu obaliť polyéder kvádom s najmenším obsahom (jeho strany nemusia byť rovnobežné s osami sústavi). Ako množinu S môžeme zvoliť daný kváder.

Kapitola 2

Metropolis-Hastings metódy

V tejto kapitole sa budeme zaoberať Metropolis-Hastings algoritmom na generovanie bodov z ľubovoľnej distribúcie. Najprv sa pozrieme na všeobecný Metropolis-Hastings algoritmus, následne sa pozrieme na jeho konkrétne realizácie.

2.1 Všeobecný Metropolis-Hastings algoritmus

Majme cieľovú hustotu Q z ktorej chceme generovať, v prípade generovania vnútri polyédru je rovnomerná na polyédri a nulová mimo neho.

Metropolis-Hastings algoritmus je vždy v stave $x^{(i)}$ reprezentovanom bodom v priestore, stav určuje hustotu $Q(x^{(i)})$ závislú na $x^{(i)}$. Algoritmus vygeneruje ďalší potenciálny stav y podľa hustoty $Q(x^{(i)})$. Ďalší stav algoritmu $x^{(i+1)}$ bude y s pravdepodobnosťou $\alpha(x^{(i)}, y)$, inak to bude $x^{(i)}$.

Algorithm 2 Všeobecný Metropolis-Hastings algoritmus [2]

```
1: inicializuj  $x^{(0)}$ 
2: for  $i = 0, 1, \dots, N$  do
3:   Vygeneruj bod  $y$  z  $Q(x^{(i)})$ 
4:   Vygeneruj  $u$  z  $U(0, 1)$ .
5:   if  $u \leq \alpha(x^{(i)}, y)$  then
6:     Nastav  $x^{(i+1)} = y$ 
7:   else
8:     Nastav  $x^{(i+1)} = x^{(i)}$ 
9: Vráť  $x^{(1)}, x^{(2)}, \dots, x^{(N)}$ .
```

Môžeme si všimnúť, že v Metropolis-Hastings algoritme je bod $x^{(i)}$ závislý od predchádzajúceho bodu $x^{(i-1)}$. Podľa [2] je možné dokázať, že napriek závislosti po sebe idúcich bodov pre dostatočne veľké N budú body $x^{(1)}, x^{(2)}, \dots, x^{(N)}$ z hustoty Q .

TODO Ake veľke N ?

TODO Všeobecnejšie Monte Carlo Markov Chain metódy - Metropolis algoritmus ako špeciálny prípad

TODO voľba parametru α

TODO praktické využitie

TODO exaktný algoritmus na generovanie v polyedri

2.2 Hit-and-Run generátor

Ako jedna z možností na realizáciu Metropolis-Hastings algoritmu prichádza do úvahy Hit-and-Run generátor. Algoritmus je analogický s algoritmom Metropolis-Hastings, pričom hustota $Q(x^{(i)})$ je určená priamkou s náhodným smerom cez bod $x^{(i)}$.

Algorithm 3 Hit-and-Run generátor [1]

```

1: Inicializuj  $x^{(0)}$ 
2: for  $n = 0, \dots, N - 1$  do
3:   Vygeneruj smer  $d_n$  z distribúcie  $D$  na povrchu sféry
4:   Nájdi množinu  $S_n(d_n, x^{(n)}) = \{\lambda \in \mathbb{R}; x^{(n)} + \lambda d_n \in S\}$ 
5:   Zvoľ  $y = x^{(n)} + \lambda_n d_n$ 
6:   Vygeneruj  $u$  z  $U(0, 1)$ .
7:   if  $u \leq \alpha_n(y|x^{(n)})$  then
8:     Nastav  $x^{(i+1)} = y$ 
9:   else
10:    Nastav  $x^{(i+1)} = x^{(i)}$ 
11: Vráť  $x^{(1)}, x^{(2)}, \dots, x^{(N)}$ .
```

TODO Vplyv voľby distribúcie D

TODO Dokaz konvergentnosti, rýchlosť [1]

TODO využitie pri polyedroch

2.3 Gibbsov generátor

V tejto sekcii sa budeme zaoberať Gibbsovým generátorom, metódou generovania z triedy MCMC vhodnou na generovanie vo viacrozmernom priestore. Na Gibbsov generátor sa možno dívať ako na špeciálny prípad Metropolis-Hastings algoritmu.

Našou úlohou je generovať z K -rozmernej distribúcie Q , pričom z Q nevieme generovať priamo. Predpokladajme, že nevieme použiť priamo Metropolis-Hastings algoritmus, lebo $Q(x^{(i)}) = Q(x_1^{(i)}, x_2^{(i)}, \dots, x_K^{(i)})$ je príliš zložitá na generovanie. Taktiež predpokladajme, že ak $Q(x^{(i)})$ obmedzíme na jeden rozmer, tak v ňom vieme generovať rýchlo, tj. možno generovať rýchlo z $Q(x_j^{(i)} | x_1^{(i+1)}, x_2^{(i+1)}, \dots, x_{j-1}^{(i+1)}, x_{j+1}^{(i)}, x_{j+2}^{(i)}, \dots, x_K^{(i)})$.

Gibbsov generátor bude fungovať nasledovne:

Algorithm 4 Gibbsov generátor [5]

```

1: inicializu  $x^{(0)} = (x_1^{(0)}, x_2^{(0)}, \dots, x_K^{(0)})$ 
2: for  $i = 1, \dots, N$  do
3:   for  $j = 0, 1, \dots, K$  do
4:      $x_j^{(i)} \sim Q(x_j | x_1^{(i+1)}, x_2^{(i+1)}, \dots, x_{j-1}^{(i+1)}, x_{j+1}^{(i)}, x_{j+2}^{(i)}, \dots, x_K^{(i)})$ 
5:    $x^{(i+1)} = (x_1^{(i+1)}, x_2^{(i+1)}, \dots, x_K^{(i+1)})$ 
6: Vráť  $x^{(1)}, x^{(2)}, \dots, x^{(N)}$ 

```

Gibbsov generátor ako špeciálny prípad Metropolis-Hastings algoritmu má podobné vlastnosti ako Metropolis-Hastings algoritmus.

TODO špecifickosť oproti všeobecnému Metropolis-Hastingsu: menej parametrov

TODO praktické využitie

TODO využitie pri polyedroch

2.4 Slice sampling

Majme d rozmernú hustotu $\pi : \mathbb{R}^d \rightarrow [0, \infty)$, pričom $\pi(x) = \prod_{i=1}^K f_i(x)$ pre nejaké $f_i : \mathbb{R}^d \rightarrow [0, \infty)$.

Slice sampler bude pracovať nasledovne. Začne s bodom $x^{(0)}$, na vygenerovanie bodu $x^{(n)}$ z $x^{(n-1)}$ najprv vygeneruje nezávislé náhodné premenné $y_{n,i}$ v závislosti od $f_i(x^{(n-1)})$. Následne pomocou $y_{n,i}$ vygeneruje bod $x^{(n)}$.

Algorithm 5 Slice sampling algoritmus [6]

```

1: inicializuj  $x^{(0)}$ 
2: for  $n = 1, \dots, N$  do
3:   vygeneruj nezávislé náhodné premenné  $y_{n,1}, y_{n,2}, \dots, y_{n,K}$ ,
     kde  $y_{n,i} \sim U(0, f_i(x^{(n-1)}))$ 
4:   vygeneruj  $x^{(n)}$  z distribúcie  $f_0(\cdot) \mathbf{1}_{L(y_n)}$ ,
     kde  $L(y) = \{z \in \mathbb{R}^d; f_i(z) \geq y_{n,i}, i = 1, 2, \dots, K\}$ 
5: Vráť  $x^{(1)}, x^{(2)}, \dots, x^{(N)}$ .

```

Daný algoritmus je závislý jedine od faktorizácie distribúcie $\pi(x)$ na $\prod_{i=1}^K f_i(x)$.

TODO rozvinut

Daný algoritmus je tiež špeciálnym prípadom Metropolis-Hastings algoritmu, možno ho analyzovať rovnakým spôsobom.

TODO porovnanie so vseobecnym MH a Gibbsom

TODO vyuzitie pri polyedroch

Kapitola 3

Randomized exchange algorithm

TODO

Algorithm 6 VEM algoritmus [3]

1: TODO

Algorithm 7 SAM algoritmus [3]

1: TODO

Algorithm 8 REX algoritmus [3]

1: TODO

Literatúra

- [1] Ming-Hui Chen and Bruce W. Schmeiser. General Hit-and-Run Monte Carlo sampling for evaluating multidimensional integrals. *Operations Research Letters*, 19(4):161–169, October 1996.
- [2] Siddhartha Chib and Edward Greenberg. Understanding the Metropolis-Hastings Algorithm. *The American Statistician*, 49(4):327–335, November 1995.
- [3] Radoslav Harman, Lenka Filová, and Peter Richtárik. A Randomized Exchange Algorithm for Computing Optimal Approximate Designs of Experiments. *arXiv:1801.05661 [stat]*, January 2018. arXiv: 1801.05661.
- [4] Radoslav Harman and Vladimír Lacko. On decompositional algorithms for uniform sampling from n-spheres and n-balls. *Journal of Multivariate Analysis*, 101(10):2297–2304, November 2010.
- [5] D. J. C. Mackay. Introduction to Monte Carlo Methods. In Michael I. Jordan, editor, *Learning in Graphical Models*, NATO ASI Series, pages 175–204. Springer Netherlands, Dordrecht, 1998.
- [6] Gareth O. Roberts and Jeffrey S. Rosenthal. Convergence of Slice Sampler Markov Chains. *Journal of the Royal Statistical Society: Series B (Statistical Methodology)*, 61(3):643–660, January 1999.